

CONSTANTIN BRÂNCUȘI, COMEMORAT LA MĂNĂSTIREA LAINICI

General-locotenent (r) Grigore STAMATE

Oricât ne-am strădui noi să evidențiem opera întemeietorului artei sculpturale moderne și la oricâte figuri de stil am apela, pentru a-i surprinde cât mai reușit creația, nicicând nu vom reuși să-l definim complet, din simplul motiv că Brâncuși este inegalabil. Nu numai ca geniu, dar și ca demiurg într-un domeniu, care l-a consacrat și l-a înălțat într-o constelație aparte, în care strălucește universal.

Acest simțământ, sunt sigur, că-l stăpânește pe fiecare dintre noi, atunci când încercăm să deslușim nu doar rațiunea, ci, mai ales, tâlcul exponatelor, cărora – așa

încremenite, cum apar la prima impresie – maestrul le-a conferit o însuflețire artistică deosebită, pe care neavizații și cei de rea credință n-au cum să o priceapă.

Au încercat și alții – alții, cu excelență în materie – să-l depășească, între care îi putem aminti pe cubistul Pablo Picasso, pe suprarealistul Alberto Giacometti și pe reprezentantul „Școlii franceze”, Amedeo Modigliani; dar, tributari propriilor viziuni, n-au reușit să pășească peste puntea, dincolo de care îi aștepta Brâncuși.

În cele din urmă, elegantul și rafinatul Modigliani, s-a desprins de ceilalți și – cu o sinceritate dezarmantă – a fost nevoit să-i recunoască: „Tu ai atâtea fațete în figura ta, încât nu pot desena fizionomia esențială. În jurul tău este mai mult mister decât în jurul lui Rousseau Vameșul”, un alt reprezentant de marcă al vremurilor respective. Și, nici nu putea fi altfel din moment ce scriitorul american James Thomas Farrell afirma categoric: „În afară de Shakespeare și Beethoven, mai există un Dumnezeu: acesta este românul Constantin Brâncuși”.

În lume sunt foarte multe lucrări de artă, de o copleșitoare măreție, care ne încântă de la prima privire. Dar, niciuna dintre acestea nu rivalizează cu cea ce Divinitatea l-a inspirat și i-a permis să pună la dispoziția viitorimii, marele Brâncuși. Pentru că, dincolo de orice interpretare, de metonimia cu tentă abstractă fiecare dintre exemplarele lui are o simbolistică, un substrat și un rost cu totul speciale, care necesită nu numai aprofundare, ci și un complex de cunoștințe din mai toate ramurile cunoașterii.

Arborele lui Brâncuși, în concurs cu cel al lui Auguste Rodin, de pildă – ca să nu ne depărtăm prea mult de plastica în exprimare – încorporează între crengile sale nu doar artă, ci și filozofie, știință, tehnică și religie. Din fiecare, în parte, cât se cuvine și nimic peste ce reprezintă esențialul.

Iată de ce este extrem de dificil să punem în evidență o personalitate atât de complexă, care prin dalta sa a dat strălucire artei contemporane, adăugând stilului clasic o nouă accepție, una modernă, pe care însă n-a îndepărtat-o fundamental de arhaic și de tradiția creștină, în spiritul cărora și-a măiestrit întreaga existență.

Faptul că, nu întâmplător, comemorarea a 67 de ani de la înălțarea la Ceruri a distinsului sculptor s-a desfășurat sub auspiciile sfântului lăcaș al Mănăstirii Lainici, înobilează nu numai truda organizatorilor (rector profesor universitar dr. Moise Bojincă, profesor universitar dr. Ion Mocioi,

Cosmin Pigui, primarul localității Peștișani și filiala Asociației Naționale Cultul Eroilor «Regina Maria» și a preacuviosului arhimandrit Ioachim Pârvulescu, Exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Craiovei, dar și amintirea geniului, care – până și în ultima clipă, înainte să urce treptele înspre nemurire – l-a așteptat, cu atâta smerenie, pe Bunul Dumnezeu. Căci, indiferent de orice alte considerente, Constantin Brâncuși a fost un bun creștin ortodox și un credincios, care a simțit întotdeauna românește.

De altfel, din înălțătorul elogiu al preacuviosului stareț al Mănăstirii Linici, am reținut că: „Pomenirea înaintașilor noștri nu este întâmplătoare și nu se desfășoară fiecum” și că: „Numai biserica noastră ortodoxă respectă acest cult al morților, pentru că aproape toate religiile lumii nu se mai interesează de morții lor”. Puțin fiind aceia care mai știu și respectă faptul că: „Morții (indiferent de activitatea lor pământească – n.n.) au nevoie de dragostea noastră (...) Pomenirea și parastasele pe care le facem noi, ortodocșii, sunt unicate”. Astăzi, amintim acest fapt, ca să se înțeleagă foarte bine de ce îl pomenim pe Brâncuși, cel care a făcut multe lucruri importante și a realizat opere nemuritoare. „El a ajuns la profunzimea lucrurilor, așa cum nu a ajuns încă cineva. El a făcut o sinteză între creat și necreat, între divin și om, între materie și spirit, între immanent și transcendent, între timp și veșnicie. La noi, la Târgu-Jiu, avem opere care ating veșnicia! Sunt fel de fel de interpretări, dar, Brâncuși a fost un om profund credincios, chiar dacă exegeții interpretează după subiectivismul lor (...). Biserica a fost permanent reazemul lui Brâncuși: cânta la strană, mergea la biserică! Pe vremea lui Brâncuși, toate neamurile noastre erau oameni credincioși. Iată de ce el, cum spun alții n-a făcut o simplă abstractizare a materiei, ci, a spiritualizat materia, a făcut o înveșnicire a pământescului! Când se naște omul pe pământ este intrarea lui în timp, iar, când pleacă de pe pământ este intrarea lui în veșnicie (...). Brâncuși a avut revelația apropierei de Dumnezeu, pentru că, dintotdeauna, marii artiști au lucrat prin descoperire dumnezeiască, prin revelație. Brâncuși, care ne face cinste pe tot globul pământesc are nevoie de rugăciunile noastre, ca și de pomenirea noastră continuă”. Este și aceasta o datorie de suflet, un simțământ de aleasă profunzime, care ne obligă, care ne impune o anumită conduită și, deseori, o reconsiderare față de marile valori ale acestui minunat popor.

Așadar, sâmbătă, 16 martie 2024, într-un splendid început de primăvară, în prezența unui public select, între care au prevalat brâncușiologi din toată țara și reputele personalități locale, între care Cosmin Popescu, președintele Consiliului Județean și un grup de parlamentari din Gorj – un sobor de preoți și călugări au săvârșit slujba de pomenire, într-o desăvârșită atmosferă de pietate. Ocazie, cu care, profesorul dr. Vasile Gogonea, m-a încredințat că mărețul eveniment deja constituie o tradiție în zonă și că, peste doi ani, potrivit încredințării primarului Cosmin Pigui, la Peștișani va fi dat în folosință un impunător muzeu „Brâncuși”.

Din alocuțiunea domnului profesor universitar dr. Ion Mocioi – un reputat brâncușiolog – am reținut, că: „Începând din anul 2007, când am comemorat cei cincizeci de ani de la trecerea în eternitate a lui Brâncuși, anual, îl sărbătorim pe marele nostru înaintaș. Facem acest lucru, pentru că el nu mai are pe nimeni și, de urmare, familia lui Brâncuși suntem noi, cei de față, locuitorii Gorjului și ai României. Fără să omitem că Brâncuși este artistul tuturor pământenilor.

Prima sa lucrare se numea «Rugăciune», iar, ultima sa lucrare a fost «Piatră de hotar», urmată de o alta, neterminată încă. Este recunoscut în întreaga lume ca «părinte al sculpturii moderne», ceea ce înseamnă că a dezvoltat o teorie nouă pentru dezvoltarea artei: teoria esențializării prin transfigurare!

Au fost identificate 720 de lucrări ale sale. În împrejurări, încă neelucidate, pe deplin, a fost nevoit să cedeze toate operele sale unei țări, care nu i-a cumpărat niciodată vreo lucrare, dar care azi beneficiază de întregul complex al artei sale. Din fericire, a dăruit Târgu-Jiului monumentală lucrare, «Coloana Infinită», a șaptea variantă. El este un «învățător» al tuturor artelor, și este al nostru, chiar dacă unii îl consideră că e un sculptor francez și rareori amintesc că este de origine română”.

În ce mă privește, am fost onorat de invitația de a participa la o comemorare de o asemenea dimensiune, fapt pentru care rămân îndatorat reprezentanților de seamă ai „Casei Brâncuși”. Pe care îi asigur că, succinta intervenție, personală, mi-a asigurat o nemaipomenită satisfacție. De aceea, afirm, cu sincer respect, că măreția conferită evenimentului înobilează nu doar truda organizatorilor și a clerului ortodox local, dar, mai ales, amintirea aceluia care a dat strălucire artei sculpturale moderne, iar României o altfel de reprezentare între popoarele lumii.